

چرخش ژئوپلیتیکی غنا؛

از داستان موفقیت غربی تا بازی خطرناک با شرق

غنا که روزگاری نماد ثبات سیاسی و موفقیت اقتصادی غرب در آفریقا به شمار می‌رفت، اکنون با سیاست‌های تازه دولت جان ماهاما، به سرعت در حال فاصله گرفتن از غرب و نزدیکی به محور روسیه و چین است. بدهی‌های سنگین به شرکت‌های آمریکایی، روابط فزاینده با مسکو و پکن، و فشار بر مخالفان سیاسی، نشانه‌هایی از چرخشی است که نه تنها آینده اقتصادی غنا، بلکه جایگاه ژئوپلیتیکی آن را در قاره سیاه دستخوش تغییر کرده است.

پایگاه اطلاع رسانی دریا و نفت: ثبات سیاسی غنا طی دو دهه گذشته، این کشور را به مقصدی جذاب برای شرکت‌های غربی در حوزه انرژی بدل کرده بود. کشف نفت در سال ۲۰۰۷ و توسعه میادین انرژی، غنا را به یکی از امیدهای قاره آفریقا تبدیل کرد. اما اکنون دولت جدید با توقف پرداخت بدهی‌های خود به شرکت‌های آمریکایی و جمله «کازموس انرژی»، «بیمه چاب» و «آمریکن تاور» و بحرانی در روابط اقتصادی با غرب ایجاد کرده است. غنا در حال حاضر حدود ۲۵۱ میلیون دلار به شرکت‌های آمریکایی و بخش قابل توجهی نیز به شرکت‌های اروپایی بدهکار است؛ بدهی‌هایی که پرداخت نشدن آن‌ها می‌تواند به انزوای مالی کشور منجر شود.

واکنش واشنگتن و چرخش به سوی شرق

سناتور جیم ریش، رئیس روابط خارجی سنا، در واکنش به این وضعیت از غنا خواست «به تعهدات خود در برابر مالیات‌دهندگان آمریکایی پایبند باشد». اما پاسخ غنا تند و غیرمنتظره بود: مقامات این کشور بدهی‌های آمریکا را در برابر «غرامت‌های برده‌داری پرداخت نشده» ناچیز خواندند. هم‌زمان، اولویت پرداخت بدهی‌های پکن به جای واشنگتن، نشانه‌ای از چرخش مالی و سیاسی غنا به سوی شرق است. جان ماهاما نیز در سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های خود از سازمان بریکس به رهبری روسیه و چین تمجید کرده و آن را نیرویی در برابر «انحصار غرب» دانسته است. تحصیلات او در روسیه و روابط دیرینه‌اش با مسکو، جهت‌گیری جدید دولتش را بیش از پیش معنادار می‌کند.

عملیات ضدفساد یا تسویه حساب سیاسی؟

ماهاما پس از بازگشت دوباره به قدرت، کمپینی موسوم به «عملیات بازیابی تمام غنایم» (ORAL) را راه‌اندازی کرد؛ طرحی که در ظاهر با هدف مبارزه با فساد آغاز شد اما در عمل به ابزاری برای حذف رقبای سیاسی تبدیل شده است. هدف اصلی این عملیات، چهره‌های حزب محافظه‌کار «میهن‌پرست جدید» بوده‌اند؛ از جمله کن اوفوری-آتا، وزیر دارایی سابق و از چهره‌های نزدیک به وال استریت. دولت ماهاما خانه او را بدون حکم قانونی تفتیش کرد و سپس او را «فراری از عدالت» خواند؛ در حالی که وی در آن زمان برای درمان در ایالات متحده به سر می‌برد.

بحران در دستگاه قضایی

در ادامه این روند، رئیس دادگاه عالی غنا نیز پس از مجموعه‌ای از تحقیقات مبهم از کار برکنار شد و اقدامی بی‌سابقه از زمان بازگشت دموکراسی در سال ۱۹۹۲. ماهاما بلافاصله هفت قاضی جدید به دیوان عالی افزود تا کنترل کامل‌تری بر دستگاه قضایی داشته باشد. هم‌زمان، پرونده‌های کیفری علیه چند مقام سابق حزب حاکم پیشین مختومه اعلام شد، اقدامی که از نظر منتقدان نشانه‌ای آشکار «قضازدایی از عدالت» است.

از انرژی تا ایدئولوژی

بحران کنونی غنا تنها اقتصادی نیست؛ بلکه حاصل درهم‌تنیدگی فساد، بدهی و ایدئولوژی است. نپرداختن بدهی به شرکت‌های انرژی آمریکایی، نزدیکی سیاسی و اقتصادی با روسیه و چین، و سرکوب مخالفان داخلی، تصویری از کشوری را ترسیم می‌کند که از الگوی توسعه غربی فاصله گرفته و درگیر بازی قدرتی شده که ممکن است بیش از توانش هزینه داشته باشد.

غنا؛ از الگوی توسعه تا هشدار تاریخی

کشوری که زمانی از سوی غرب به عنوان «داستان موفقیت آفریقا» معرفی می‌شد، اکنون به نمونه‌ای هشداردهنده تبدیل شده است. تجربه غنا نشان می‌دهد که چگونه فساد ساختاری و ایدئولوژی سیاسی می‌تواند مسیر رشد یک ملت را در زمانی کوتاه تغییر دهد و مسیری که شاید بازگشت از آن، دشوارتر از استخراج هر چاه نفتی باشد.